

Ing. Ján Mičovský CSc.
Minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
Dobrovičova 12
812 66 Bratislava

Vo Zvolene, 24. apríla 2020

Vážený pán minister,

V prvom rade dovoľte, aby som Vám v mene Agro-ekofóra – platformy environmentálnych organizácií, ktoré sa venujú otázkam udržateľného poľnohospodárstva a lesníctva¹, zablahoževal k vymenovaniu za ministra pôdohospodárstva a rozvoja vidieka a zaževal Vám veľa úspechov a energie pri presadzovaní pozitívnych zmien v našom poľnohospodárstve a lesníctve. Viaceré systémové zmeny a navrhované opatrenia, ktoré ste zahrnuli do Programového vyhlásenia vlády dávajú nádej, že po rokoch stagnácie a negatívnych zmien sa naša krajina vydá správnym smerom. Dovoľte, aby sme sa s Vami podelili o náš pohľad na **Priority Agro-ekofóra pre Strategický plán Spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) po roku 2020.**

Svojej funkcie ste sa ujali v čase keď svet a Slovensko musí čeliť bezprecedentným a neodkladným výzvam spojených s globálnou pandemiou, preto je správne, že v tomto čase najväčšia pozornosť smeruje k zvládaniu krízy a bezprostrednej pomoci občanom a podnikateľským subjektom, vrátane v oblasti pôdohospodárstva. Avšak ani v tomto náročnom období, krízy, ktorým sme čelili doteraz – klimatická kríza a kríza úbytku biodiverzity, nezmišli ale naopak sa hlásia s veľkou naliehavosťou. Okrem toho, Covid19-kríza bez servítky odhalila zásadné nedostatky a zraniteľnosť súčasného neudržateľného globalizovaného potravinového systému aj na Slovensku. **Aby sme dokázali existujúcim a novým krízam v budúcnosti čeliť lepšie, je nevyhnutné bezodkladne investovať do budovania odolného, spravodlivého a diverzifikovaného potravinového systému založeného na krátkych dodávateľských reťazcoch so zapojením miestnych komunít, ktorý produkuje zdravé potraviny, chráni prírodné zdroje, smeruje ku klimatickej neutralite a potravinovej sebestačnosti.**

Približne 70% zdrojov smerujúcich do sektorov pôdohospodárstva na Slovensku pochádza zo zdrojov EÚ. Preto práve prebiehajúce rokovania o nastavení Spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) po roku 2020 (resp. 2022) a **príprava Strategického rámca pre SPP na nové programovacie obdobie predstavujú rozhodujúcu príležitosť nasmerovať zdroje tak, aby neslúžili malej skupine vyvolených,² ale aby verejné financie viedli k tvorbe verejných úžitkov a reálnej podpore vidieckych komunít.**

Čo sa týka rokovaní Rady pre poľnohospodárstvo o nastavení novej SPP je pozitívne, že väčšina Ministrov pre poľnohospodárstvo jasne deklaruje, že nová SPP musí v zvýšenej miere prispieť riešeniu klimatickej krízy a krízy biodiverzity. So znepokojením však sledujeme, že rokovania v Rade, či už na technickej alebo politickej úrovni idú opačným smerom. Za najväčší problém považujeme snahy o oslabenie základných podmienok pre získanie dotácií (tzv. kondicionality) a snahy vyhnúť sa

¹ <http://www.cepta.sk/index.php/sk/agro-eko-forum/clenske-organizacie-a-partneri-agro-eko-fora/64?task=view>

² Pätina najväčších poberateľov dostáva približne 94 % všetkých priamych platieb. Koncentrácia priamych platieb je na Slovensku najvyššia z pomedzi členských štátov EÚ (IPP, 2019)

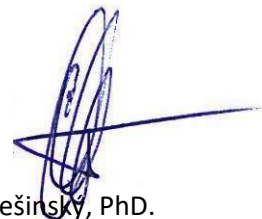
vyčlenení adekvátných a skutočných zdrojov na ochranu klímy a životného prostredia.³ **Veríme, pán minister, že v rokovaníach na Rade budete aktívnym hlasom, za ambicióznym a spravodlivým európskym rámcom, ktorý zaručí, že v všetky krajiny EÚ zo zdrojov SPP vo zvýšenej miere prispesú k ochrane životného prostredia, pôdy, klímy, lesov a agro-eko systémov.**

Bez ohľadu na konečné znenie nariadenia Európskej únie, **existujúci rámec pre SPP bude dostatočne flexibilný, aby členské krajiny, vrátane Slovenska investovali do opatrení, ktoré nasmerujú naše poľnohospodárstvo k ekologickej, sociálnej a ekonomickej udržateľnosti.** Z nášho pohľadu je potrebné zamerať sa na 6 priorít, ktoré bližšie predstavujeme v prílohe.

Priority Agro-ekofóra pre Strategický plán SPP po roku 2020 (rozpísané v prílohe nižšie)

1. Ponúknuť farmárom dobre nastavený balík opatrení, ktorého cieľom bude diverzifikácia krajiny, zelená infraštruktúra a podpora biodiverzity.
2. Ekologizácia živočíšnej výroby vylúčením platieb na priemyselnú živočíšnu výrobu a presmerovaním podpory pre extenzívne hospodáriacich farmárov, resp. rodinné farmy, ktorí nebudú prekračovať udržateľné zaťaženie pôdy a životného prostredia živočíšnou výrobou.
3. Znižovanie používania agro-chemikálií v poľnohospodárstve a lesníctve SR, zákaz pestovania GMO a zvýšenie podielu produkcie eko-poľnohospodárstva na 30%.
4. Ponúknuť vlastníkom a obhospodarovateľom lesa, dobre nastavený balík opatrení, ktorého cieľom bude zachovanie pralesov a prírodných lesov, ochrana vzácnych ekosystémov a druhov a podpora prírode blízkeho hospodárenia
5. Investícia do nezávislého, kvalitného, terénneho a cieleného poradenského systému pre poľnohospodárov a lesníkov.
6. Podpora krátkych potravinovo dodávateľských reťazcov a zdravé, čerstvé a lokálne jedlo do škôl a verejného stravovania

Naša bezprostredná potravinová bezpečnosť závisí na zachovaní toku tovarov, vrátane potravín a mobilizácií pracovnej sily. Avšak, naša schopnosť produkovať dostatočné množstvo zdravých a dostupných potravín z dlhodobého hľadiska závisí od toho, ako dokážeme zmiernovať a čeliť následkom klimatickej krízy a krízy ekosystémov. Veríme, pán minister, že zdieľate naše priority a ponúkame Vám naše skúsenosti a expertízu pri ich zavádzaní do praxe.

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke extending to the right.

Ing. Daniel Lešínsky, PhD.
koordinátor Agro-ekofóra

Na vedomie: Ján Budaj, Minister životného prostredia

---

³ Rada pre pôdohospodárstvo navrhuje, že zdroje určené na ochranu klímy a životného prostredia budú započítavané na základe tzv. Rio markerov (prístup kritizovaný Európskym dvorom audítorov), namiesto skutočných zdrojov určených na efektívne opatrenia.

Príloha: Priority Agro-ekofóra pre Strategický plán SPP po roku 2020

1. Ponúknuť farmárom dobre nastavený balík opatrení, ktorého cieľom bude diverzifikácia krajiny, zelená infraštruktúra a podpora biodiverzity

Z našich polí miznú bežné aj vzácne druhy vtákov, opelovače, strácame vzácne biotopy. Jedným z hlavných dôvodov je dominancia monokultúr (do veľkej miery technické plodiny), strata diverzity krajiny a štruktúr, ktoré sú nevyhnutné, aby druhy viazané na poľnohospodársku krajinu dokázali v nej dlhodobo prežívať. Podľa vedcov, potrebujeme v krajine najmenej 10% neproduktívnych prvkov na úrovni farmy, aby začalo dochádzať k obnove biodiverzity, to sa týka aj agro-intenzívnych oblastí. Na úrovni krajiny je potrebných neproduktívnych prvkov podstatne viac. Len kombináciou dobre nastavených základných podmienok (tzv. kondicionalít), adekvátne financovaných eko-schém zo zdrojov prvého piliera a cielených platieb Natura 2000 na poľnohospodárskej pôde a agro-environmentálnych opatrení zo zdrojov druhého piliera farmári dostanú jasný signál, že hospodárenie v súlade s prírodou je integrálnou súčasťou slovenského modelu poľnohospodárstva a predstavuje podmienku predvídateľného zdroja príjmov. Dôležitou súčasťou takéhoto smerovania je osвета o význame opatrení podporujúcich biodiverzitu z pohľadu produkcie, odolnosti voči klimatickej zmene či rozvoja agroturizmu.

2. Ekologizácia živočíšnej výroby vylúčením platieb na priemyselnú živočíšnu výrobu a presmerovaním podpory pre extenzívne hospodáriacich farmárov, resp. rodinné farmy, ktorí nebudú prekračovať udržateľné zaťaženie pôdy a životného prostredia živočíšnou výrobou.

Priemyselná živočíšna výroba má závažný vplyv na životné prostredie, klímu a ľudské zdravie: Takýto typ výroby má tiež výrazne negatívny vplyv na biodiverzitu a v neposlednom rade na vidiecke oblasti tým, že vytláča menších, extenzívne hospodáriacich poľnohospodárov z trhu. Podpora limitovaného množstva extenzívneho chovu hospodárskych zvierat môže mať dlhodobo pozitívny vplyv na biodiverzitu a môže podporiť rozvoj upadajúceho vidieka. Pri všetkých chovoch, počnúc od tých väčších (30 VDJ+), riešiť investície na zabezpečenie bezemisného manažmentu exkrementov/organických hnojív s cieľom zabrániť, minimalizovať emisie amoniaku NH₃⁴. V praxi to znamená uzavreté a odfiltrované chovné budovy a objekty, zakryté úložiska hnoja aj hnojovice, zaprávanie organického hnojiva do pôdy hneď po jeho aplikácii, najneskôr do 4 hod. po aplikácii na pôdu.

3. Znižovanie používania agro-chemikálií v poľnohospodárstve a lesníctve SR, zvýšenie podielu produkcie eko-poľnohospodárstva na 30%.

Poľnohospodársky systém závislý na zvyšujúcich sa dávkach agrochemikálií je neudržateľný a predstavuje riziko pre zdravie obyvateľov a prírodu. Vyhlásenie včely medonosnej za chránený druh živočícha nepomôže zvrátiť alarmujúci stav opelovačov, ak nedôjde k vylúčeniu používania najškodlivejších agrochemikálií (glyfozát, neonikotinoidy) a celkovému zníženiu používania ostatných chemických prípravkov na ochranu rastlín. Zároveň je potrebné prijať balík opatrení, ktoré podporia a motivujú prechod farmárov na agro-ekologické postupy, vrátane výrazného zvýšenia podielu ekologického poľnohospodárstva a to aj pre ornú pôdu, nielen pre TTP. Rovnako tak dokončenie implementácie legislatívy EÚ o zákaze pestovania GMO na Slovensku⁵, jej

⁴ vid' [Národný program znižovania emisií SR do roku 2030 a smernica Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2016/2284 o znížení národných emisií určitých látok znečisťujúcich ovzdušie](#)

⁵ vid' [Smernica Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2015/412 z 11. marca 2015](#), ktorou sa mení smernica 2001/18/ES, pokiaľ ide o možnosť členských štátov obmedziť alebo zakázať pestovanie geneticky modifikovaných organizmov (GMO) na ich území

zavedenie do praxe v súčinnosti s MŽP SR a podpora šľachtenia a výskumu na klimatické zmeny a škodcov odolných plodín.

4. Ponúknuť vlastníkom a obhospodarovateľom lesa, dobre nastavený balík environmentálnych opatrení, ktorého cieľom bude zachovanie pralesov a prírodných lesov, ochrana vzácnych ekosystémov a druhov a podpora prírode blízkeho hospodárenia

Lesy musia prestať byť vnímané cez produkciu dreva a zisku, ale ako prírodné bohatstvo, ktoré spoločnosti poskytuje množstvo ekosystémových služieb. Preto zdroje zo SPP vo forme platieb Natura 2000 na lesnej pôde, lesnícko-environmentálnych opatrení či neproduktívnych investícií musia smerovať k zachovaniu bezzásahového režimu v pralesoch a prírodných lesoch, k podpore hospodárenia v súlade s požiadavkami chránených druhov, ako sú napríklad dravce a sovy, lesné kury (tetrov hlucháň a tetrov hoľniak), bocian čierny, dutinové hniezdiče, lesný hmyz a iné nielen živočíšne ale aj rastlinné druhy a celkovej podpore prírode blízkeho a šetrného hospodárenia vo všetkých kategóriach lesa podľa zákona o lesoch.

5. Investícia do nezávislého, kvalitného, terénneho a cieleného poradenského systému pre poľnohospodárov a lesníkov.

Mnohé skúsenosti a štúdie zo zahraničia potvrdzujú, že kvalitný, nezávislý a cielený poradenský systém je kľúčovým faktorom pri realizácii účinných opatrení, smerujúcich k ochrane životného prostredia, efektívneho využívania zdrojov, v prevencii a boji proti škodcom, v adaptácii na klimatické zmeny, minimalizácii používania agro-chemikálií, ochrany vôd, biodiverzity a pod. Preto je na Slovensku nevyhnutné vybudovať a adekvátne financovať nezávislé, kvalitné poradenstvo zamerané na ochranu životného prostredia, efektívne využívanie zdrojov, biologickú ochranu plodín a ekologické poľnohospodárstvo. Zároveň je nevyhnutné prepojiť výskum vo vyššie uvedených oblastiach s praxou.

6. Podpora krátkych potravinovo-dodávateľských reťazcov a zdravé, čerstvé a lokálne jedlo do škôl a verejného stravovania

Covid19 kríza ešte s väčšou naliehavosťou poukázala na potrebu budovať diverzifikovaných, odolných potravinových systémov založených na krátkych dodávateľských reťazcoch. Preto je nevyhnutné nasmerovať verejné zdroje na budovanie a posilnenie práve takýchto systémov. Zásadná reforma verejného stravovania a školských jedální, ktorá by zaviedla motivačné nástroje na uprednostňovanie lokálnej, sezónnej/čerstvej a BIO produkcie bude viesť k výrazným benefitom v oblasti zdravia obyvateľstva a zároveň bude predstavovať zásadný impulz pre tvorbu dopytu po takýchto produktoch a tak stimulovať ich produkciu. Lokálne potravinové komunity a komunitou podporované poľnohospodárstvo sú tie modely priameho predaja potravín medzi producentom a spotrebiteľom, ktoré fungujú bez ohľadu na globálne krízy, zaujímajú sa o kvalitu produktu aj produkcie samotnej ale potrebujú podporu a nastavenie systému (legislatíva a ekonomika) tak, aby mohli aj na Slovensku bez problémov fungovať a prežiť v globalizovanej a na zisk orientovanej ekonomike.

Kontakt:

Ing. Daniel Lešínský, PhD. (CEPTA), koordinátor Agro-ekofóra: lesinsky@changenet.sk